

Støt POV - og få medlemsfordele

Støt os og modtag Paavo Matsins 'Gogol Disko' som gratis e-bog, hvis du vil sikre POV som uafhængigt medie for debat, borgerstemmer og ekspertanalyser.

25 kr./md. →

50 kr./md. →

100 kr./md. →

POV. INTERNATIONAL
NYE STEMME, SYNSPUNKTER OG JOURNALISTIK - ONLINE HVER DAG - UGEBREV HVER FREDAG

Hjemmeside med mail og domæne

Bricksite gør det let at få din forretning på nettet. Start gratis allerede i dag.

bricksite.dk

Nikolaj Bøgh: Medrivende ny biografi om Frederik VIII

Publiceret 28/03/2020 i Bøger
af Nikolaj Bøgh

BØGER // ANMELDELSE – Med den første store biografi om Frederik VIII, “Fredy. Klemt kronprins – glemt konge” leverer journalisten Poul Smidt et meget væsentligt bidrag til den nyere tids Danmarkshistorie, og ikke mindst til dansk forfatningshistorie. Bogen er spændende, velfortalt, grundigt og omfattende researchet og bringer en person til live, som i mange år i grunden ufortjent har stået helt i skyggen af sin langt mere kendte far og ældste søn.

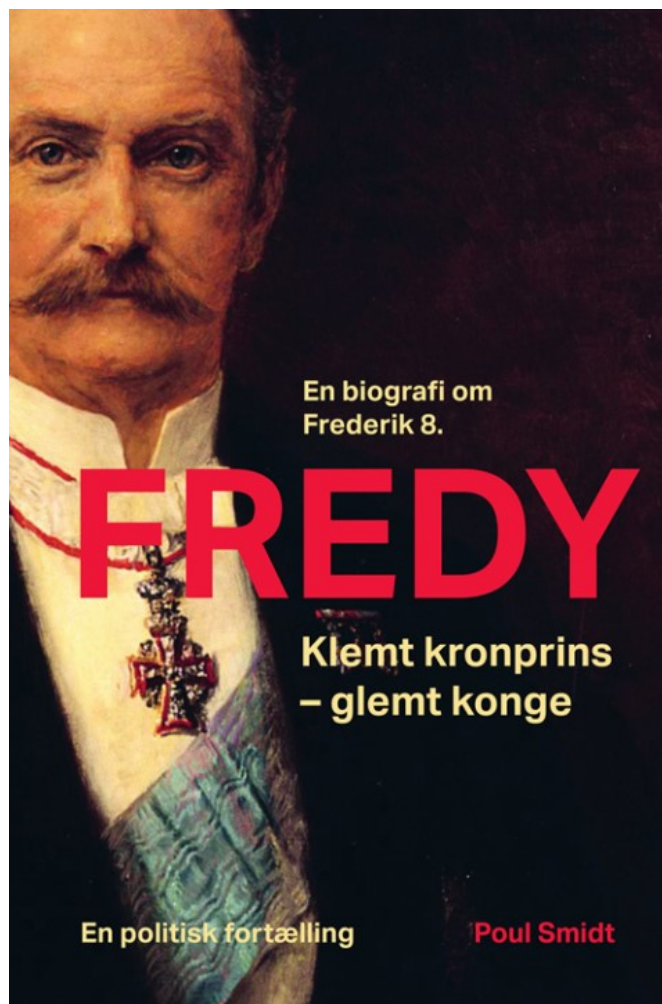
Er man ovre den tidligste ungdom, husker man givetvis tydeligt [Poul Smidt](#) som DRs mangeårige Bruxelles-korrespondent og ansigtet på tv-skærmen, der utrætteligt udlagde topmøder, kriser, forlig og udvidelsesforhandlinger i datidens EF og EU. Som pensioneret journalist har han helliget sig biografiskrivningen, og det gør han godt. I 2016 udkom den nødvendige og meget roste biografi om Viggo Kampmann, velfærdsstatsarkitekten over dem alle, og siden da har han arbejdet intenst på en biografi om den oversete konge i den glücksborgske kongeslægt, Frederik VIII.

“

Frederik VIIIs uretfærdige eftermæle som den blege glücksborger, der kom så skandaløst herfra, er

Nu er bogen så udkommet med titlen ”[Fredy. Klemt kronprins – glemte konge](#)” og undertitlen ”En politisk fortælling”. Det er første gang, Frederik VIII tages under seriøs biografisk behandling med undtagelse af en mindre, royalt bagudskrabende biografi fra 1962 og forskellige beskrivelser i andre værker om kongefamilien, navnlig Bo Bramsens tobinds-klassiker ”Huset Glücksborg” fra 1975/1992.

Meget nyt stof fortæller historien om den glemte glücksborger

Bogen er særdeles velresearchet, og Poul Smidt har fået adgang til meget nyt stof i Frederik VIIIs eget arkiv, som H.M. Dronningen har givet adgang til, i Den Danske Frimurerordens arkiv og i diverse udenlandske arkiver, bl.a. søsteren Thyras arkiv i Hannover.

Man fornemmer klart, at der ligger et omfattende og banebrydende arbejde til grund for bogens fremstilling, også med stor rejseaktivitet og mange timers arbejde med bunkerne af breve, dagbøger m.m., som datidens kongelige var flinke til af efterlade sig.

Om Frederik VIII ved de fleste næppe stort andet, end at han var kronprins i masser af år, konge i få, og døde under muligvis lidt tvivlsomme omstændigheder tæt på et bordelkvarter i Hamborg. Han blev, som titlen siger det, klemmt og glemt mellem to andre konger.

Den ene var hans far, Christian IX, som var konge meget længe og efter en særdeles svær begyndelse i årene omkring 1864-krigen endte med at blive en meget populær gammel monark. I virkeligheden spillede han hasard med monarkiet ved at vente til langt udover det rimelige – og lidt til – med at acceptere sin rolle som upolitisk monark i en periode, hvor Højre, som var det parti, han selv stærkt sympatiserede med, endte med næsten at blive udslettet af tidens politiske strømninger.

Den anden konge var Frederiks søn Christian X, der også fik en lang regeringsperiode og var konge i en særdeles dramatisk og omskiftelig tid med påskekrise, genforening og 2. verdenskrig, hvor kongen på mange måder var i begivenhedernes centrum.

Et væsentligt bidrag til Danmarkshistorien – og navnlig til forfatningshistorien

Er det så alligevel fortjent at give den klemte kronprins og glemte konge en mammutbiografi på næsten 500 sider med det hele, sådan som Poul Smidt nu har gjort? Ja, absolut! Bogen er et virkelig spændende og interessant bidrag til Danmarkshistorien, som bør være lystlæsning for alle, der interesserer sig for perioden og for kongehusets historie.

Gennem Frederiks opvækst, hans 43 år som kronprins og kun 6 år som konge kommer vi gennem en meget væsentlig periode af Danmarkshistorien, og det er – som forsiden fortæller os – i høj grad en politisk fortælling, vi bliver præsenteret for. Grundloven af 1849 var, som de senere grundlove, ”indskrænket-monarkisk”, og hvad det egentlig betød, var langt fra givet fra begyndelsen.

Fra 1849 og frem til påskekrisen i 1920 var der masser af tovtrækkerier mellem regering, kongemagt og folkevalgte, og selvom arbejdsdelingen var nogenlunde på plads med påskekrisen i 1920, spillede kongemagten også i Christian Xs senere år under besættelsen en

“

Han havde, med Dronningens ord, som Poul Smidt citerer, ”en samfundsinteresse ud over det sædvanlige og ud over, hvad der ville være passende i dag”

Det store slagsmål i Frederik VIIIs kronprinsetid og kongeperiode gjaldt parlamentarismen, altså om regeringen skulle udspringe af Rigsdagens flertal, eller kongen frit kunne vælge de ministre, han ønskede. Det sidste holdt Christian IX stædigt fast på, og navnlig bistået af konseilspræsident J.B.S. Estrup blev dansk politik i en stor del af hans regeringstid ramme om en stadig mere forbitret kamp mellem Venstre og et stadig mere skrumpende Højre, som havde kongens udelte sympati og derfor leverede ministre til den ene regering efter den anden.

Forfatningsmæssigt var der ikke en finger at sætte på det, men for kongehuset var det en farlig linje at være så tæt allieret med et enkelt parti, som i stadig mere udtalt grad ikke var i overensstemmelse med befolkningens flertal.

En samfundsinteresse ud over det sædvanlige

Det var ikke, fordi kongen selv havde særlige politiske visioner, der gik udover et stærkt forsvar og at foretage udnævnelser af personer, som han eller hans familie så med særlig sympati på. Og så naturligvis mulighederne for at få Slesvig tilbage under den danske krone. Som det flere gange slås fast i bogen, var Christian IX herudover egentlig ikke synderligt interesseret i politik, men først og fremmest et familiemenneske. Sønnen var helt anderledes. Han havde, med Dronningens ord, som Poul Smidt citerer, ”en samfundsinteresse ud over det sædvanlige og ud over, hvad der ville være passende i dag”.

Det har i den forbindelse i mange år været den almindelige antagelse, af Frederik VIII var en hel del mere liberal end både sin meget konservative far og sin meget konservative ældste søn. Måske endda decideret demokratisk indstillet? Poul Smidt reviderer dette billede en

Parlamentarisme? Jo, men ikke for enhver pris

For ganske vist havde Frederik VIII langt større forståelse for rimeligheden i en vis form for parlamentarisme end hans far, og han arbejdede aktivt både bag og foran kulisserne for Estrups afgang i forbindelse med forliget mellem Højre og Venstre i 1894, som var et af de vigtige skridt på vejen mod den første Venstre-regering i 1901. Men han var samtidig stærkt engageret i landets forsvar, og kunne politikerne ikke levere et troværdigt forsvar, så måtte parlamentarisme og demokrati altså komme i anden række.

Et ihærdigt forsøg fra kongens side på at slippe af med den pacifistiske første Zahle-regering i 1910 og i stedet udnævne et ”upolitisk” forretningsministerium faldt alene på, at ingen af de godsejere og erhvervsfolk, som kongen forsøgte at overtale til at overtage regeringsledelsen, gik med på det stærkt vovelige projekt. Poul Smidt tøvede ikke med at kalde forløbet for et ”kupforsøg” fra kongens side, og sådan kan man også sagtens vælge at fortolke det, selvom parlamentarismen stadig var en ung statskik, der ikke var forankret i Grundloven og i høj grad åben for den siddende monarks fortolkning.

“

At Frederik VIII heller ikke på andre områder var så tilfreds med tidens nye politiske strømninger viser også kampen imod den gryende socialistiske/socialdemokratiske bevægelse i forbindelse med Slaget på Fælled i 1872

Året forinden, i 1909, havde kongen, uden at blande Rigsdagen ind i det, personligt afskediget ministeriet J.C. Christensen, som tøvede med at afgå efter Alberti-skandalen. Christensen og hans ministre accepterede, at det var kongen der bestemte i en situation, som i princippet godt kunne have udviklet sig til en slags påskekrise, godt 10 år forinden.

At Frederik VIII heller ikke på andre områder var så tilfreds med tidens nye politiske strømninger viser også kampen imod den gryende

socialistiske/socialdemokratiske bevægelse i forbindelse med Slaget på Fælled i 1872, som han personligt engagerede sig stærkt i under et af faderens få langvarige fravær, hvor han selv var regent – en opgave han løste til Christian IXs udelte tilfredshed og en af de få gange, hvor der kan registreres en ubetinget faderlig anerkendelse af sønnens politiske virke. Ja, nærmest begejstring over den hårde linje, han havde lagt overfor socialisterne.

Ufortjent lediggang

Det grundlæggende billede, som står meget stærkt i bogen er således, at Frederik VIII plagedes hårdt af lediggang under sin lange kronprinseperiode, og at faren gjorde hvad han kunne for at holde ham væk fra magt og indflydelse – eller fra statsopgaver i det hele taget. Hvorfor han egentlig gjorde det, står ikke lysende klart for denne anmelder, for der er få eksempler i bogen på, at man kan konstatere en politisk uenighed mellem far og søn i statsrådsprotokollerne, hvor tovrækkerierne mellem politikere og kongemagt er omhyggeligt nedfældede.

Tværtimod er der en række eksempler på, at de to stod på samme side imod politikerne, mest spektakulært og historisk stærkt betydningsfuldt under den fransk-tyske krig i 1870-71, hvor regeringen Holstein-Holsteinborg hældede stærkt til en eller anden form for alliance med eller støtte til Frankrig i håb om at kunne få Napoleon III's hjælp til at få Slesvig eller dele heraf tilbage.

“

Poul Smidt skriver glimrende, og hans journalistiske metier fornægter sig heller ikke i skrivestilen, hvor han igen og igen slår et spændende tema an, og derefter folder detaljerne ud

Kongen og kronprinsen var derimod overbeviste om, at dette var en for Danmark livsfarlig chancesejls, og de havde den kølige – og utvivlsomt korrekte – realpolitiske analyse, at Danmarks territoriale krav kun kunne løses i en eller anden form for forståelse med Tyskland. De kongelige havde held til at trække sagen i langdrag så længe, at det var tydeligt at en alliance med det hastigt tabende Frankrig var halsløs gerning.

Menu
Poul Smidt tegner et tydeligt og medrivende billede af alle disse politiske forløb og viser os, hvordan de hver især er vigtige brikker i den mosaik, der udgør Danmarks forfatningshistorie. Han skriver glimrende, og hans journalistiske metier fornægter sig heller ikke i skrivestilen, hvor han igen og igen slår et spændende tema an, og derefter folder detaljerne ud.

Hvad angår Christian IXs konsekvente modvilje imod at give sønnen større opgaver, så bundede den måske ikke så meget i politiske meningsforskelle, selvom de indimellem var der, men mere i usikkerhed og gammel misundelse fra Christian IXs egen tid som kronprins og tidlige tid som konge, hvor mange havde forsøgt at skubbe ham til side til fordel for sønnen, herunder forgængeren Frederik VII. Med til dette billede, som Poul Smidt også redegør fint for, hører fuldkommen urealistiske nationalliberale drømmerier om at samle Norden igen under Frederik og den svenskfødte Lovisa (som var Kong Karl XV's eneste barn) som fælles kongepar for Danmark, Sverige og Norge.

“EUROPAS SVIGERFORÆLDRE”, CHRISTIAN IX OG DRONNING LOUISE I HAVESALEN PÅ FREDENSBORG MED DERES FAMILIE. MALET AF LAURITZ TUXEN 1883-1886, CHRISTIANSBORG SLOT. DET VAR I DENNE FAMILIEKREDS MED SÅ MANGE AF EUROPAS KRONEDE HOVEDER, AT DEN DANSKE KRONPRINS OG KRONPRINSESSE VAR NOGET PRESSET UD I PERIFERIEN. PÅ MALERIET ER DE DOG – FAKTISK LIDT I MODSTRID MED, HVAD DEN ELLERS MEGET GRUNDIGE POUL SMIDT SKRIVER OM DET – RET CENTRALT PLACEREDE MED KRONPRINSESSE LOUISE (LOVISA) I RØD KJOLE FORREST OG KRONPRINS FREDERIK LIGE BAGVED MELLEM DEN MÆGTIGE RUSSISKE ZAR OG BROREN, KONG GEORG I AF GRÆKENLAND.

Det er som sagt en politisk fortælling, og Poul Smidt gør ikke meget ud af kongens personlige liv, hvilket man måske godt indimellem kan savne.

Man hører således ikke ret meget om hans forhold til sine børn, ud over de politiske forløb, som den senere Christian X også deltog i og det ganske udfordrende diplomatiske forløb, som gjorde den næstældste søn Carl til konge af Norge i 1905. Den private Frederik kommer dog alligevel frem i beskrivelsen af forholdet til hustruen Lovisa, født prinsesse af Sverige, som var voldsomt uglest i sin mands familie og navnlig havde et stærkt anstrengt forhold til sin svigermor Louise.

Men også de funklende fyrstinder, Frederiks søstre zarinaen af Rusland og dronningen af England, havde meget lidt tilovers for deres lidt ufikse og meget inderligt troende svigerinde, og det var snarere dem, som også havde en meget nært og hjerteligt forhold til faderen, der spillede centrale roller i familien fremfor deres bror, som jo ellers skulle arve riget. Frederik og Lovisa deltog derfor også kun ret sporadisk i de meget omtalte Fredensborg-dage, hvor mange af Europas daværende og kommende kronede hoveder samledes til hyggeligt og afslappet ferieliv i Nordsjælland.

I datiden så man i mange europæiske hovedstæder – navnlig i Berlin – med bekymring på de politiske rænker, der kunne smedes mellem statsoverhovederne på Fredensborg under cykelture, boldspil og middage, men Poul Smidt bekræfter det gængse billede af, at de politisk set var betydningsløse og at de få eksempler, der i øvrigt kan findes på, at Christian IXs børn forsøgte at påvirke politikken i hinandens respektive lande, hver gang endte i ingenting.

En myte, der er for god til at slå ihjel

I grunden har det begrænset betydning for selve den historiske beretning, som bogen rummer, men naturligvis har Poul Smidt også forsøgt at fortælle ”den sande historie” bag Frederik VIIIs endeligt i Hamborg den 14. maj 1912, som i så høj grad har farvet eftertidens billede af ham.

Kilderne er modstridende, men tilbage står, at det med stor sandsynlighed ikke ville have været tidsmæssigt muligt for den sygdomssvækkende at presse et bordelbesøg ind i den aftenvandring, som endte med hans død i en drosche på vej til Hafenkrankenhaus,

hvor liget blev indbragt som anonymt. Myten om kongen, der døde på
bordet i Hamborg er imidlertid af den sejlivede type, der er for god til
at blive forstyrret af den mere kedsommelige virkelighed.

Menu

Tilbage står, at Frederik VIIIs uretfærdige eftermæle som den blege
glücksborger, der kom så skandaløst herfra, er væsentligt forandret
efter læsning af Poul Smidts omfattende, grundige og velfortalte
biografi.

Den fortjener at blive læst af mange, og den vil fra nu af stå som et
betydeligt og fortjenstfuldt værk om den nyere Danmarkshistorie.

[LÆS ALLE NIKOLAJ BØGHS TEKSTER PÅ POV HER.](#)

Foto: Frederik d. 8, malet af Otto Bache. Kongernes samling.

Facebook kommentarer

0 kommentarer

Sortér efter

Tilføj en kommentar ...

[Plugin til Facebook-kommentarer](#)

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller støt vores arbejde

Modtag ugens væsentligste analyser,
anmeldelser og essays i **POV Weekend** –
hver fredag morgen.

JA TAK, SEND MIG POV WEEKEND

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at støtte vores arbejde? Bliv frivilligt støttemedlem her
→

25 KR./MD. →

50 KR./MD. →

100 KR./MD. →

FACEBOOK

TWITTER

GOOGLE

PINTEREST

TAGS:

DANMARKSHISTORIE

FREDERIK VIII

GRUNDLOVEN

KONGEHUSET

NIKOLAJ BØGH

DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE
INTERESSERET I FØLGENDE:

**Nikolaj Bøgh:
Monarkiets**

**Majestætisk vås –
DRs serie om
”Prins Ludwig”**

**#Verbiergate – de
kongelige har også
ret til et privatliv**

NIKOLAJ BØGH SENESTE ARTIKLER

Nikolaj Bøgh (født 1969) er cand.scient.pol. og kommunikationsrådgiver, rådmand og formand for Kultur- og Fritidsudvalget på Frederiksberg (C) samt konservativ folketingskandidat på Frederiksberg. Han har skrevet en række bøger, herunder "Hækkerup" om den socialdemokratiske udenrigsminister m.m. Per Hækkerup og "Brødrene Møller" om de fremtrædende konservative politikere Aksel og Poul Møller. Hans seneste bog er "100 historier fra Frederiksberg", der udkom i marts 2019.

Ugens overblik

POV WEEKEND samler hver fredag morgen ugens væsentligste debatindlæg, analyser, anmeldelser og essays i et skarpt ugebrev.

Det er selvfølgelig **HELT GRATIS** at modtage, og du kan uforpligtende tilmelde dig her →

Emailadresse

Fornavn

Efternavn